

INTRODUCTIE GAUDER AKUSTIK BIJ MORE MUSIC *John van der Veer*

VERSLAG

DR. GAUDER EN DE CROSSOVER

Sinds enige tijd zijn Gauder luidsprekers verkrijgbaar in Nederland. Importeur is More Music, de winkel waar ze momenteel te beluisteren zijn is Hifi Studio Wilbert in Utrecht. Beide zijn iconisch in hifi Nederland. Op uitnodiging van Martin Odijk neem ik de trein naar zonnig Utrecht, voor een zonnige luistersessie, een zonnig gesprek met Dr. Roland Gauder en een al even zonnige maaltijd na afloop. Over een bevlogen ontwerper die het wetenschappelijk onderzoek ziet als oplossing voor hifi-vraagstukken. Een bezoek aan Utrecht is altijd een déjà-vu. Heb er gewoond. Ben er getrouwd (én gescheiden) en heb er gestudeerd. Die prachtige nazomerdag, op weg naar Dr. Roland Gauder, maakt weer eens duidelijk hoe schitterend de domstad is, zeker in het centrum. Dat centrum is in meer opzichten een Aha-erlebnis; van zweten op gitaaretudes aan het Conservatorium op de Mariaplaats tot Drift, de dromerige gracht waar op nummer 21 het Instituut voor Muziekwetenschap is gevestigd en ik mocht studeren, ook niet zonder zweten. Even verderop het al even iconische Instituut voor Sonologie, met een historisch belangrijke elektronische studio. En de andere kant op, 'steenworp' is nog overdreven, Hifi Studio Wilbert, in de Korte Jansstraat, nummer 11. De winkel bestaat sinds 1973. In eerste instantie begonnen in de Voorstraat, is het een van de oudste hifi-speciaalzaken van Nederland. De verhuizing naar de Korte Jansstraat dateert van 1975. Begon in 1977 met studeren, kort daarna dus. Passeerde het pand in de gang tussen Drift en Mariaplaats, met gitaar en boeken op de rug. De etalage markeerde een stop, maar student, dus geen geld. Tweeënvijftig jaar later heb ik dan eindelijk een excuus om met een doel naar binnen te stappen. Studio Wilbert telt anno 2019 vier etages met drie luisterruimtes. Op de eerste etage worden de Arcona 60 MKII van Arcona

serie en de Vescova Black Edition van de Ceramische serie gedemonstreerd. Op de bovenste etage is de afdeling High-End gevestigd, waar Dr. Roland Gauder de DARC 60 het instapmodel van zijn topserie, de DARC serie, demonstreert en ik, midden in de sessie en veel te laat, met mijn gitaarkoffer de deur probeer open te duwen.

Timing

Maar de even galante als geniale Duitser is de beroerste niet en houdt voor de stuntelende bezoeker de deur open. In de ruimte neem ik plaats op de enige nog beschikbare stoel; ondanks het schitterende weer met overvolle terrassen is de belangstelling voor het gebeuren groot. Ik verstoor de weergave van 'Babylon Sisters', de bekende track van Steely Dan op het album Gauchó. Val met de bekende neus in de boter. Het geluidsbeeld is verbijsterend mooi; direct en open, helder maar vooral met een stevig doch transparant middengebiet, dat noch ruimte biedt aan te nadrukkelijk hoog, noch aan te aanwezig laag. Na nog geen twee minuten komt er zowel een eind aan het nummer als aan de sessie. Het publiek staat op om Dr. Roland Gauder te bedanken en hem een hand te geven. Briljante timing, Van der Veer! Geen nood, we hebben nog een paar uur voor de reservering in het restaurant en de Duitser steekt voor de derde keer die dag van wal, voor een solistische toehoorder. Geboren in een muzikaal gezin - vader professioneel musicus in de klassieke wereld, broer en zus actief op gitaar en piano - ergert de jonge Roland zich aan de weergave van muziek via de voor de familie Gauder haalbare media. Wat het gezin uit de luidsprekers hoort lijkt maar bar weinig op wat papa de kinderen laat horen op zijn instrument. Roland kiest uiteindelijk niet voor de muziek, maar voor natuurkunde, om in een later stadium deze studie te gebruiken voor zijn grote passie en frustratie: luidsprekers.

Steil

In alles dat over Dr. Roland Gauder is gepubliceerd komt het beeld naar voren van een wetenschapper die het technisch laboratoriumonderzoek als enige manier ziet om hobbels op het gebied van audioweergave op te lossen. Ga het gesprek in als technisch onbenul, die uitsluitend muzikale (voor)kennis en oren ter beschikking heeft om 'iets' over geluid onder woorden te brengen en ben benieuwd of we elkaar halverwege zullen ontmoeten. Nou, niet dus. Zoals een visionair betaamt houdt Dr. Gauder voet bij stuk, wat hij kort na introductie verpletterend overtuigend demonstreert, waarover later. Drie zaken staan bij Roland Gauder voorop: hij werkt uitsluitend met analoge componenten, hij richt zich uitsluitend op luidsprekers en de natuurkundige ziet de crossover als belangrijkste variabele parameter. "De luidspreker creëert een illusie die de werkelijkheid, het concert, poogt na te bootsen. Met de kast, de drivers en de toegepaste materialen is al zoveel geëxperimenteerd, ook door mij en mijn team, daar weten we nu al heel veel van. Maar er valt nog genoeg te exploreren met de crossover. De steilheid van het filter is essentieel, met name om alle verschillende aanzetten, de attacks, herkenbaar te positioneren in het 3D-beeld. Met digitale filters kun je weliswaar een zeer steile 'slope' bereiken maar de bijgeluiden zijn funest. Nee, het moet analoog."

Percussie

De sessie die ik zo brutaal verstoor is gehouden op de DARC 60, voorzien van een ultra-high slope crossover van maar liefst 60 dB/octaaf. De privédemo die Roland Gauder daarna

geeft, is gedaan op de (veel) goedkopere Arcona 60 MKII en de Vescova BE uit de Ceramics serie. Deze modellen hebben een crossover met een nog steeds indrukwekkend 50 dB/octaaf filter. Over de crossovers zijn veel meer interessante feiten te melden, evenals over andere elektronische kenmerken van de luidsprekermodellen, zoals de symmetrie van dit onderdeel, de negenvoudige room equalizer en de Bass Extension Jumper, maar daarvoor verwijs ik naar de vele documentatie die op het internet over het werk van Dr. Roland Gauder is verschenen. Tijd voor muziek, en om de oren in standje 'gespits' te zetten. De eerste tonen horen het daglicht (dat kan niet, maar 't klinkt leuk) op een instapmodel, een kleine vloerstaander in de Arcona serie. 'Instap' is relatief, het gaat nog steeds om bedragen vanaf €4.000, maar ten opzichte van het prijskaartje tot boven de €100.000 dat op een model uit de DARC serie prijkt, is het betrekkelijk bescheiden. Op de Arcona's klinkt als eerste Georges Bizet's

Carmen, in een bijzondere, strikt instrumentale versie. Meteen is duidelijk wat Dr. Gauder met zijn ontwerp bedoelt. 'A picture paints a thousand words' (en het wordt tijd voor een auditief equivalent). Dit arrangement van Carmen is uitgebreid met veel extra percussie. Ik hoor claves, tamboerijn, shaker, castagnetten en xylofoon. Samen met de aanzetten van de strijkers is dit in de regel een ware tour de force voor een luidspreker, maar niet voor het werk van Roland Gauder, zelfs niet op dit goedkopere model. Met verbluffende precisie, snelheid en overtuiging staan alle instrumenten, inclusief de zo belangrijke aanzetten perfect in het ruime 3D geluidsbeeld. Sta versteld en steek mijn bewondering niet onder stoelen of banken. We hebben een klik.

Onderdeur

De tweede track is van een mij onbekende gitarist op een akoestische gitaar. De opname is niet met een microfoon gebeurd, maar met een zogenaamde piëzo, een drukgevoelig element onder de brugkam. Ik vermijd het gebruik van piëzo's zoveel mogelijk. In de studio pas ik uitsluitend microfoons toe, op het podium wordt deze elementen alleen ingezet als het echt niet anders kan. De reden? Het geluid is te direct en heeft een (te) nadrukkelijk midhoog dat maar lastig te filteren is. De Arcona geeft de eenzijdig live opgenomen gitaar echter een fraaie, ruimtelijke weergave, waarin ook de virtuositeit van de gitarist mooi naar voren komt. Klik nummer twee. Beide tracks zijn op twee systemen gedraaid, de genoemde Arcona 60 MKII en de Vescova BE uit de Ceramic serie. Bij de laatste serie komen we boven de vijfcijfer grens. Het verschil zit vooral in het middengebied en alles dat daaronder vertoeft; veel meer ruimte, alsof je een onderdeur openzet. Een opname van Chris Isaak laat vooral zijn herkenbare handelsmerk, de heldere Fender Stratocaster in de stand van hals- plus middenelement, goed horen, maar ook de broeierige Mississippi 'swamp' sfeer komt prachtig, met wederom heel veel ruimtelijkheid naar voren. Je zou het aan de hand van zijn voorkomen niet zeggen, maar Herr Dr. Roland Gauder heeft duidelijk iets met heavy metal. De man uit Stuttgart zit bijkans headbangend te swingen op de beukende dubbele bassdrum. De felle attack demonstreert wederom de kracht van zijn ontwerp. We sluiten af met Bob Dylan. "Voor mij is dit waar het om draait, gitaar en zang, daar zit alles in en dat wil ik tot in detail laten horen". Inmiddels zal het werk van Roland Gauder ook wel in andere winkels te horen zijn. Maar geloof me, zowel de wandeling vanaf Utrecht Centraal als Studio Wilbert, èn deze fantastische, heel bijzondere luidsprekers zijn de moeite van het tripje meer dan waard.

Meer informatie op de website van de importeur
www.moremusic.nl

Arcona 60 MKII €3.998 per paar
 Vescova BE €10.998 per paar
 DARC 60 €19.998 per paar

MADE IN GERMANY

Na de kennismaking met Dr. Roland Gauder en zijn luidsprekers bij Hifi Studio Wilbert in de Domstad, werd het tijd voor een bezoek aan de plek waar zijn geesteskinderen worden gemaakt. HVT reisde af naar Zuid Duitsland, om twee dagen door te brengen met een zeer bevlogen team dat er een eigenzinnige opvatting omtrent de fabricage van luidsprekers op nahoudt. Over geluid, het streven naar perfectie en een bijzonder productieproces.

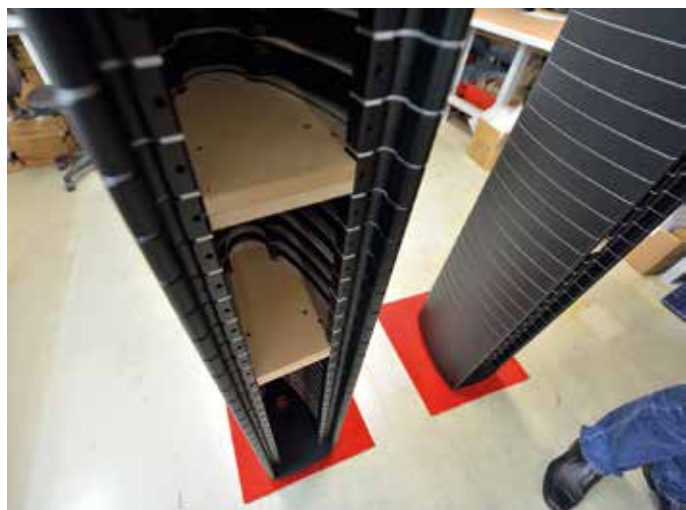
Gauder Akustik wordt in de regel geassocieerd met Stuttgart, een stad met een bekende naam die men globaal wel kan plaatsen 'ergens' in het zuiden van Duitsland. Maar in feite ligt het fabriekje aan de rand van Renningen, een glooiende gemeente met een prachtig

centrum uit de 15de eeuw. We zijn niet ver van Stuttgart en op slechts een uur rijden van de Alpen, het favoriete weekendverblijf van Achim Knapp, mede-eigenaar en ontwerper van - onder andere - de computergestuurde machine die de printplaten graveert. De omgeving is een

feest van herkenning dat tot de verbeelding spreekt: Mercedes Benz in de buurt, evenals Porsche, met zowel een fabriek als een museum. Iets voor de volgende keer, want een druk programma voor de boeg. Nog een bekende: we ontwaren het logo van Thorens op een belendend pand. Gauder blijkt ook onderdelen van de draaitafel te maken. Tijdens die twee dagen worden we geconfronteerd met perfectionisme in een warme sfeer, getuige de eigen keuken waar we gemoedelijk een maaltijd nuttigen gemaakt voor en door en te midden van het voltallige personeel, en de kinderfietsen die bij aankomst de toegangsdeur blokkeren. Na de entree en het handjes schudden volgt de geur van geschuurd MDF. We zijn er!

Zand

In Renningen worden de luidsprekers in elkaar gezet en een aantal onderdelen van zowel de behuizing als de elektronica vervaardigd. Verder is men afhankelijk van toeleveranciers, alle van Duitse origine, sommige in de buurt, andere op logistieke afstand. Het 'Made in Germany' op de catalogus van Gauder moet je dan ook letterlijk nemen. Gauder zit met het programma in het duurdere segment. De prijzen van de luidsprekers beginnen met €2.898 en lopen op tot boven de €100.000 per paar. Speciale wensen, ook exorbitante (waarover later meer) kunnen worden gerealiseerd, waarmee de prijzen nog verder ins Blaue hinein stijgen. De Arcona serie is de minst kostbare. Alle modellen in deze lijn zijn vervaardigd uit MDF, van de bescheiden monitor 40 tot de lange 3-weg vloerstaander met een dubbele woofer en bassreflex, de 100. In deze serie mag de F(ront)R(ear) C(enter) niet ontbreken. U raadt het al, Gauders antwoord op surround. De Vescova en de Cassiano zijn twee modellen uit de Ceramic serie, de volgende stap in de hiërarchie. Deze

luidsprekers zijn eveneens vervaardigd uit MDF, maar hebben een dubbele wand in de ellips-vorm, waarvan de tussenruimte in Renningen van top tot teen wordt gevuld met zand. De Arconas zijn leverbaar in zwart en wit, de modellen uit de Ceramic serie voegen er, naast deze twee opties, een palet aan houtfineer aan toe. Keuze te over. Dat 'zwart en wit' is overigens wel pianolak van de hoogst denkbare kwaliteit. Het aanbrengen en polijsten van deze lak is een lastig, langdurig proces dat vakmanschap vereist en Gauder graag uitbesteedt. Duitsland heeft een lange reputatie op dit gebied. Succes verzekerd.

Bonbons

Dr. Roland Gauder hamert op de kwaliteit van de elektronica. Mundorf onderdelen, drivers van Accuton - onder andere - en alles 'custom made' geleverd naar de genadeloze eisen van de perfectionist. Dat heeft consequenties voor de prijs, zo verzucht ook sales manager Volker Specht. "Ik vraag dan wel eens, Roland, is dit nou echt nodig? Jouw keuze kan zo duizenden euro's schelen!" En niet zonder ironie vanachter zijn zwarte pretbril: "Maar ik weet van tevoren het antwoord al". De kwaliteit van de custom made onderdelen is één ding, het zwaartepunt ligt toch in het ontwerp van Gauder's filtering, een passieve crossover met een supersteile slope tot maar liefst 60 dB per octaaf in de DARC-serie. Dat proces in de ontwikkeling van het filter staat niet stil. Gauder bivakkeert achter de tekentafel en heeft als natuurkundige nauwe connecties met de universiteit van Stuttgart, waar het onderzoek doorgaat. Kenners verbazen zich over het feit dat de wetenschapper deze filtering bereikt met zo weinig componenten. Met een brede smile verontschuldigt Dr. Roland zich dat er wat geheimpjes zijn die hij graag voor zich houdt. Maar er wordt ons wel een kijkje in de keuken gegund: het computergestuurde frezen van een printplaat, de miraculeuze vingers van een werknemster die alles met de hand soldeert. Het manvolk wordt stil. En niet alleen van de (be)toverende dame, ook van het opgebouwde filter. De specialisten in het reisgezelschap kwijlen bijkans de tent uit

bij de aanblik van crossovers in Gauders handen. Ik zie een gastvrije man met twee schaatjes bonbons. Het resultaat is hetzelfde, als we naar de luisterruimte verhuizen.

Ribconstructie

De innovaties blijven niet beperkt tot elektronica. Terug naar de behuizing. Na de Ceramic serie volgt de Berlina serie, met een wezenlijk andere kastbouw dan de twee eerder genoemde series. De Berlina is gemaakt volgens het principe van de ribconstructie. Wat houdt dat in? In deze serie worden ellipsvormige ribben van MDF op elkaar geplaatst met telkens een dunne isolatielaag van vezelmateriaal daartussen. Lange staven met schroefdraad verbinden de ribben en de tussenlagen. Door een moer aan één van beide uiteinden van de staven aan te draaien wordt het geheel op elkaar geperst. Lijm is niet nodig. Voilà! De opzet van deze constructie is om verticale kastvibraties te elimineren, een bron van ergernis die ongewenste kleuring van het geluid oplevert. Altijd aardig om info over te schrijven uit een folder, maar zowel in Utrecht als Renningen heb ik het verschil mogen bewonderen in de luisterruimtes. Op dag één waren we getuige van de nog ruwe constructie in de Berlina. Dag twee

begon met het opbouwen van de ribben in een model uit de vrij recente DARC serie. Sinds de introductie van deze topserie wordt de Berlina overigens voornamelijk nog slechts geproduceerd voor Azië. DARC staat voor Dynamic Aluminum Rib Construction. 't Is duidelijk: in deze serie heeft het MDF plaatsgemaakt voor aluminium. De toepassing van dit metaal in luidsprekers is niet nieuw en zorgt, naast voordelen, voor aanvullende hoofdpijn bij ontwerpers, onder meer door het 'ringing bell' effect. Roland Gauder heeft naar eigen zeggen deze problemen geheel opgelost, waarbij de tussenliggende dempers een belangrijke rol spelen. Mooie woorden, maar het resultaat is ook auditief ronduit verbluffend. Hoorde het in Utrecht, en in Renningen zowel bij een vloerstaander als het nieuwe monitor model DARC 40.

Bling bling...

De toepassing van aluminium biedt naast auditieve ook andere voordelen, die visueel kunnen worden uitgebuit. Maar er kleven tevens nadelen aan het metaal. Om te beginnen de prijs, waarover later, maar ook het gewicht. Heb altijd gedacht dat aluminium vrij licht is. Gauder legt uit dat

dit afhangt van de legering. “De ribben in de DARC bestaan voor 99% uit puur aluminium.” Da’s pittig zwaar, merk ik als ik zo’n rib ter hand neem. De consequentie voor de luidspreker is ook niet misselijk. Topmodel DARC 250 weegt maar liefst 96 kilo! Ook aan het aluminium worden de allerhoogste eisen gesteld, waaronder de kwaliteit van het oppervlak, om het geheel te kunnen bewerken. De mogelijkheden zijn talrijk en werkelijk verbluffend. Ik ga plat voor een versie van geborsteld aluminium, waarbij iedere rib net even iets anders oogt dan de andere. Een verchromde en gepolijste versie laat pijnlijk goed zien dat de Duitse cabernet van de vorige dag net iets te lekker was en ik me beter had moeten scheren. Maar het klapstuk is toch wel een DARC geheel voorzien van blinkend bladgoud, besteld door een klant uit Dubai die hoogstwaarschijnlijk niet in de bijstand vertoeft.

...en ping ping

De klant heeft de nodige opties om een model te upgraden, zowel auditief als visueel. Het eerste kan, bijvoorbeeld, door een Ceramic tweeter te vervangen door een Diamond. Smaken verschillen. Ik vind het verschil in een Gauder behoorlijk groot, in het voordeel van de laatste. Maar er hangt een pittig prijsverschil aan vast. En nu we toch bezig zijn. De klant in het woestijnzand heeft voor zijn visuele uitspatting €20.000 extra moeten dokken. Ik bedoel maar. Toch heeft een wens niet altijd financiële consequenties. Volker: “Ik kreeg een dealer aan de telefoon die vertelde dat hij een DARC 80 voor een klant wilde bestellen. Maar ik hoorde ook een lichte teleurstelling in zijn stem. Een beetje

doorvragen leerde dat hij een DARC 100 (met extra woofer) had kunnen verkopen, maar dat zijn vrouw het model had afgewezen omdat het een paar centimeter boven de vensterbank uitstak. Nou, zei ik, dan halen we er toch een rib uit? Volgens Roland had dat nauwelijks gevolgen voor het geluid. Dealer blij, klant blij, vrouw blij, wij blij”. Dat laatste geldt ook voor het Nederlandse gezelschap dat afscheid neemt. Gauder, we zullen er nog veel van horen. Abbey Road heeft alvast het voortouw genomen met een set Gauders als near-field monitoren. Binnenkort ook in het HVT-theater!

Meer informatie op de website van de importeur
www.moremusic.nl

